

O PODEŽELSKI OBRTI NA LOŠKEM OZEMLJU DO ZAČETKA 16. STOLETJA

Iz prvih stoletij obstoja loškega gospostva imamo na razpolago tako skromne podatke o gospodarskem življenju ondotnega prebivalstva, da si samo na podlagi le-teh ni mogoče ustvariti jasnejše slike o takratnem stanju podeželske obrti. Prav gotovo pa tod tedaj niso vladale drugačne gospodarske razmere, kot jih je srečati po vsem slovenskem ozemlju. V loškem podeželju je bil tedaj pač naseljen večinoma podložni sloj, ki je živel v avtarkiji. V tistem času še ni mogoče govoriti o delitvi dela. Na gruntu naseljeni kmet si je moral oskrbeti v bistvu vse, kar je bilo potrebno za vsakdanje življenje. Z obdelovanjem zemlje in gojenjem živine se podložnik ni oskrboval samo s hrano, ki je bila potrebna za skromno preživljanje njegove družine, marveč si je pridobival tudi surovine, ki jih je dopolnjeval s pritegnitvijo lesa iz skupnih gozdov in dobrin, ki jih je dajala neposredno zemlja sama. Doma pridobljene surovine je primitivno predeloval v izdelke, ki jih je zahtevalo vsakdanje življenje. Povsem naravno je torej, da se je spričo takega stanja na kmetih prvenstveno razvijala oblačilna obrt poleg kovinske in živilske.

V teku stoletij se je na loškem ozemlju v gospodarskem oziru marsikaj spremenilo. Spremembe so imele vsekakor svoj vpliv tudi na podeželsko obrt. Kakor je za loško gospostvo sicer na razpolago bogato arhivalno gradivo, ki zajema v dokajšnji meri tudi srednji vek, so podatki o podeželski obrti za obravnavano dobo vendarle dokaj skromni. Listinsko gradivo ne daje tako rekoč nobene opore, kar je razumljivo, če upoštevamo, da je takih virov za starejšo dobo razmeroma malo ohranjenih in da se v njih nižji sloji le redko omenjajo. Pač pa je mogoče marsikaj razbrati iz urbarjev (1291, 1518),¹ deloma tudi iz fevdnih knjig iz konca 14. in začetka 15. stoletja,² dalje iz računskih knjig iz konca 14.³ in iz 15. stoletja⁴ ter iz Sikstovih pism.⁵ Ob pomanjkanju drugih virov so tem važnejši priimki, ki jih najdemo zbrane v obsežnem loškem urbarju iz 1501 (DAS). Ti priimki so tem važnejši vir, ker so bili tedaj še vedno v nastajanju. Zato je upravičena domneva, da je večina podložnikov z obrtniškim priimkom tedaj obrt še v resnici opravljala ali pa vsaj potekala iz vrst obrtnikov, ki so se še nedavno ukvarjali s takim poklicem.

Med najstarejše in najbolj razširjene podeželske obrti spada *mlinarstvo*. Na zgodnji pojav mlinov kaže že darilna listina iz 973, ki omenja med drugim tudi te obrate.⁶ Sicer na naletimo na podeželske mline prav v vseh urbarjih. Nekateri med njimi so bili izrazito obrtnega značaja, od katerih so poklicni mlinarji dajali gospostvu dokaj visoke dajatve. Zato je bilo

gospostvo že v 15. stoletju zelo pozorno na take prostore ob vodi, kjer bi bilo možno postaviti mline obrtne kategorije.⁷ Taki večji mlini so ležali kot samostojne gospodarske enote na ravninskem ozemlju in se omenjajo že v urbarju 1291 na Suhi, v Retečah in Prašah: mlin v Veštru iz istega časa je bil sicer enakega značaja, vendar je bil združen z gruntom. Vsi ti mlini so se obdržali skozi dolga stoletja deloma do današnjih dni ter so dopolnjevali pravo obrtno mlinarstvo, ki je bilo močno razvito v Škofji Loki.

Številnejši so bili v loškem podeželju manjši mlini, ki so pripadali posameznim gruntom: v take mline so nosili mlet v glavnem le bližnji sosedje. Nakazujeta jih že urbaria iz 1291 in 1518, vendar je njih podrobnejša razširjenost razvidna šele iz urbarja 1501, kjer srečamo tudi posamezne podložnike s priimkom Mulner in Mulnerčič (kmetje v Hotavljah, Sovri, na Ravnah pri Žireh, Dolenjem Vrsniku in tovarnik v Javorniku). Celotno loško podeželje je tedaj premoglo vsega 65 manjših mlinov, ki so bili porazdeljeni po vsem loškem ozemlju. Urbar iz 1501 navaja mline v okviru posameznih županij, in sicer v žirovski 8, hotaveljski 6, poljanski 8, javorski 6, brojski 4, poljšiški 3, koroški 1, rudenski 8, selški 10, strmiški 4, stirniški 7. Zanimivo je, da med njimi ne naletimo na bitenjsko županijo, v mejah katere leži potok, ki se je 1425 imenoval Mulpach (f. knj., f. 24). Ime kaže, da je bilo tod nekdanje mlinarstvo dokaj živo, a je po vsej priliki do 16. stoletja prenehalo.

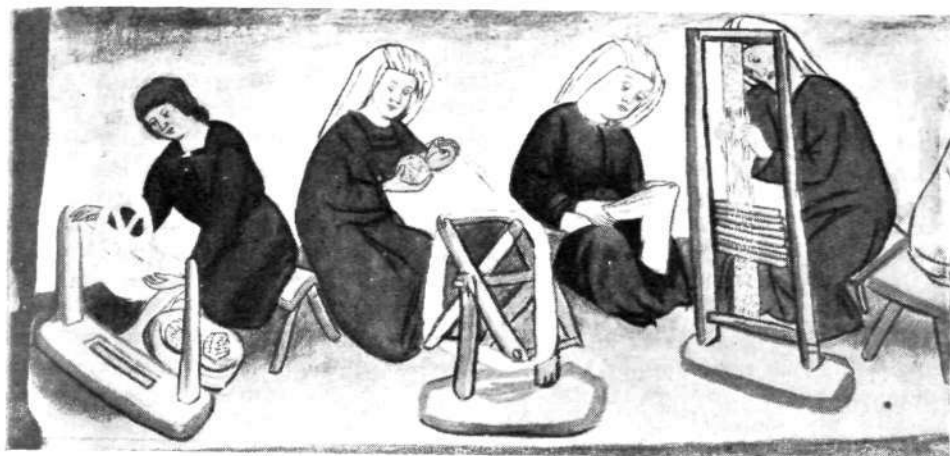
Le mimogrede naletimo na posredno omembo *pekovske* obrti in to v Stari Loki, kjer je 1291 ležala tako imenovana pekovska huba (pfisterhub, urb. 1291).

Zelo je bilo razširjeno v srednjem veku *sirarstvo*. Medtem ko kaže podatek iz okoli 1160, da so izdelovali tedaj sir iz kravjega mleka,⁸ je bil vsaj od 13. stoletja dalje mnogo bolj razširjen domač ovčji sir. Sir je služil za beljenje vse do 16. stoletja, ko ga je izpodrinila mast.

Podobno je bilo zgodaj razširjeno po vsem loškem gospostvu *tkalstvo* oziroma *platnarstvo*, ki se je sčasoma tako razmahnilo, da je zavzemalo v 18. stoletju pomembno mesto v evropskem merilu.⁹ Brezdvomno je platnarstvo pognalo korenine v času, ko so kmetije še krile vse ustrezne potrebe z domačimi proizvodi. Surovine so kmetje pridelali doma. O močno razviti kulturi lanu pričajo poleg krajevnih in ledinskih imen dajatve, ki jih je srečati v vseh ustreznih virih skozi ves srednji vek od 12. stoletja dalje. Z lanom je povezana tudi denarna dajatev »pro harreht«, ki so jo podložniki 1291 oziroma 1518 plačevali po vsej Poljanski in Selški dolini ter velikem delu Sorškega polja in ki spominja na nekdanje tlačansko opravilo — trenje lanu. V starih zapiskih iz časa okoli 1160 srečamo med podložniškimi dajatvami tudi vreče in vrvi,¹⁰ kar nazorno dokazuje, da so take predmete kmetje izdelovali kar doma. Od 15. stoletja dalje naletimo v virih tudi na omembe platna, ki so ga tovorili dalje v svet (n. pr. 1437 v Judenburg),¹¹ od 16. stoletja naprej pa tudi na loden, kar vse so izdelovali na loškem ozemlju. Na obsežen razmah platnarstva na naših tleh ob začetku novega veka kaže n. pr. pismo loškega kaščarja iz 1533, iz katerega je razvidno, da je dobavljal platno spriču ugodne cene celo za dvorske kroge; sicer omenja v pismu, da je kupil platno zaradi slabe letine lanu izven loškega gospostva, vendar kaže prav ta pripomba, da je navadno kril take potrebe z domačimi, loškimi izdelki.¹²

Platnarstvo kot domačo obrt na loškem ozemlju predstavljajo tudi freske Sv. Nedelje v Crngrobu iz 1460—1470, ki prikazujejo razgrinjanje, namakanje in trenje lanu ter njegovo predelovanje v platno. Sicer je Stele ugotovil, da je slikar lahko našel predloge za crngrobske freske v sodobnih koledarjih ob planetarnih slikah,¹³ vendar kažejo naši podatki, da je bilo ustreznih motivov več kot dovolj na samem loškem ozemlju.

Ikalstvo nakazujejo tudi priimki Kalec oziroma Kalac in Weber. Medtem ko naletimo 1501 na slovensko obliko po Poljanski dolini (kmetje v Sopotnici, na Volči, v Gorenjem Vrsniku, Goropekah, v Dolu oziroma v

Čpodobitev ene številnih kmečkih obrti na freski v Crngrobu

Potoku ter kajzar v hlevnovrški županiji), srečamo ime Webar na selški strani (kajzar v soriški županiji) in na besniškem ozemlju (kmet v Brezovici).

Mimo osnovnih živilskih in oblačilnih obrti so potrebe vsakdanjega življenja narekovale predvsem razvoj tesarstva in kovaštva. Razširjenost teh dveh panog po loškem gospostvu nakazuje urbar iz 1291, ki omenja v zvezi s terenskim poizvedovanjem glede obveznosti podložnikov med rokodelstvi posebej edino ti dve obrti. Glede podeželskih *tesarjev* sicer drugih direktnih virov za srednjeveško dobo ni, toda že iz popisa kmetij v letu 1510 je razvidno, kako močno je morala biti ta obrt v podeželju razvita.¹⁴ Prav tako pa nakazuje obrtnike te vrste tudi priimek Zimerman, ki ga najdemo 1501 v šestih primerih v različnih delih gospostva (kmet v Gorenji vasi v Poljanski dolini, kmet v Selcih, kmet na Laškem, dva kajzarja v soriški županiji, kmet na Okroglem). Ker so v tem razdobju postavljali v podeželju največ lesena poslopja, *zidarska* obrt tod ni bila posebno razvita. Nakazuje jo pa priimek Maurer, kakor sta se imenovala 1501 kmeta v Stari Loki oziroma v Dorfarjih. Pač pa so podložniki kot tlačani sodelovali pri proizvodnji apna, ki ga je gospostvo potrebovalo za svoja poslopja.

Z mnogo več podatki razpolagamo glede *kovaštva* oziroma *železarstva* v loškem podeželju, kjer si ondotni kmetje niso znali izdelovati samo osnovnih kovaških potrebščin, marveč so mestoma pridobivali tudi surovino —

železo. Da se je prebivalstvo v Selški dolini v dokajšnji meri bavilo s pridobivanjem železa že precej pred nastankom Železnikov, dokazuje naselbinsko ime Rudno, ki ga srečamo v urbarju 1291, prav tako pa tudi precejšnja množina železne žindre, ki so jo našli v tem območju na Štalici pod Kališami. Ni bil pa to edini primer kmetske proizvodnje železa na loškem ozemlju. Saj naletimo v urbarju 1291 na kmeta na Gorenji Savi pri Kranju, ki je poravnaval obveznosti do gospodarstva razen z žitom tudi z železom,¹⁵ kar dokazuje, da se je ta podložnik ukvarjal tako s kmetijstvom kot železarstvom. Železno rudo je imel na razpolago na sosednji Šmarjetni gori, kjer so ondotna nahajališča vzbujala pozornost gospodarstva še proti koncu 15. stoletja.¹⁶ Da je bila pa tedaj v podeželju mestoma razvita tudi prava kovaška obrt, kaže primer iz 1518, ko omenja urbar v Žabnici kovača Martina, ki ni imel kmetije, marveč le domec.¹⁷

Primitivni kmetski železarji so samo kopali rudo, jo topili, belili železne kepe in jih z ročnimi kladivi prekovali v uporabne mere.¹⁸ Proti sredi 14. stoletja je pa prišlo glede železarstva in kovaštva na loškem ozemlju do izrazitega prekreta. Tedaj je namreč freisinški škof Albreht poklical na loško ozemlje furlanske fužinarje ter jim daroval zemljo ob Sori in Dašnici.¹⁹ kjer so kmalu zrastle povsem novi obrati na vodni pogon. Pojavile so se fužine — to ime srečamo v virih prvič 1596²⁰ — opremljene z vodnimi kladivi (1405 hamer;²¹ 1423 gross hamer;²² 1427 ober hamer;²³ 1501 nyder hamer²⁴), ki so mogle iz volkov vleči različne profile.²⁵ Ob fužinah so rasle tudi kovačije (1426 ober hamer mitsambt den smidten).²⁶ Ker je velik razmah fužinarstva v Železnikih obetal zemljiškemu gospodarstvu močne gospodarske koristi, je freisinški škof nudil fužinarjem velike ugodnosti. Zadovoljeval se je z letno fužinarsko dajatvijo, ki je znašala spočetka 6 mark 40 denarjev,²⁷ ter z obveznostjo, da so fužinarji v primeru nevarnosti sodelovali pri obrambi loškega gradu;²⁸ zadnja dolžnost je vezala le mojstre, ne pa železnikarske kajžarje.²⁹ Sodno so bili fužinarji spočetka podrejeni loškemu oskrbniku,³⁰ vendar so dobili do začetka 16. stoletja pravico, da so si volili sodnika iz lastnih vrst.³¹ Svoboščine so si dajali železnikarski fužinarji potrjevati ob vsakokratnem nastopu novega freisinškega škofa.

Odnos zemljiškega gospodarstva do fužinarjev zelo označujeta listini iz 1389 oziroma 1396, v smislu katerih se je fužinar Jacomat obvezal, da hoče stalno ostati na tleh loškega gospodarstva.³² Iz listine 1405 izvemo, da se je bavil s fužinarstvom v Železnikih tudi Jacomatov sin Niclas, ki je sicer mogel stanovati tudi izven loškega gospodarstva, vendar je užival fužine pod dotedanjimi pogoji le do preklica. Na zahtevo mora Niclas v teku enega leta fužine prepustiti gospodarstvu oziroma jih prodati kakemu freisinškemu podložniku, ki prevzame enake obveznosti do gospodarstva. Sicer pa more Niclas fužine prodati ali jih zapustiti v oporoki pod gornjimi pogoji.³³

Železnikarske fužine že od vsega početka dalje niso bile v enotnih rokah. Imena prvih znanih fužinarjev (Jacomo, Barthlme Zschab, Muron Silvester, Monfiodin in njegov brat Jakob) kažejo na furlanske podjetnike.³⁴ Toda sčasoma so prišli v njihove vrste tudi posamezniki, katerih priimki kažejo deloma na drugačno poreklo. Leta 1426 so imeli n. pr. zgornje fužine z ondotnimi kovačijami v fevdu »Niclas der Mat (= Jacomat?), Andre vnd Iuro, weilent Larenzen des Rumplear sun, vnd Marin Kukawicz«, ki so za to plačevali v urbar letno 2 beneški marki.³⁵ Sodeč po podatkih iz urbarja

1501 so bile tedaj fužine v Zgornjih oziroma Spodnjih Železnikih razdeljene na osem deležev, od katerih je dobivalo gospostvo po 40 denarjev. Zgornje fužine so imeli takrat v rokah »Petter Peer, Ioray, Spindler, Mathia filius Iannes, Laure Amota, Florian Amota, Petter Pyrinn« (zadnji z dvema deležema), medtem ko se omenjajo v Spodnjih Železnikih fužinarji »Iacob Andreasch« (z dvema deležema), »Ierne Andreasch, Mathia Piro« (z dvema deležema), »Casparin Hanse, Gabriel et Thone, Andre Stersenn«.³⁶

Velik razmah fužinarstva oziroma kovaštva v Železnikih je v veliki meri vplival na razvoj te panoge gospodarske dejavnosti v Škofji Loki. Medsebojna trenja so si skušali urediti s posebno pogodbo iz 1488.³⁷ Po ostalem ozemlju loškega gospostva pa kovaštvo v tem času ni moglo pognati globljih korenin spričo nasprotovanja loškega ceha. Tako je 1499 premogla vsa Poljanska dolina komaj enega kovača (v Žireh), prav tako tudi Selška dolina (v Sorici), ki se pa nista smela ukvarjati z izdelovanjem žebeljev in »riglov«.³⁸ V skladu s tako omejenim kovaštvom v podeželju so tudi priimki; saj naletimo 1501 na vsem obravnavanem ozemlju komaj na dva podložnika z imenom Smid (kmet v Stari Loki in kajžar v žirovski županiji).

Tudi na žagarstvo naletimo na loških tleh razmeroma zelo zgodaj. Saj se omenja žaga v območju Železnikov že v darilni listini iz 1548,³⁹ in to na vodni pogon, kar je nedvomno izjemen primer v tedanjem času. Prav v tem območju sta ležali tudi žagi, ki ju omenja urbar 1501; ena od teh je bila na Češnjici, druga pa zelo verjetno ne daleč od prve (f. 99'). Sicer nakazuje žagarstvo na loškem ozemlju tudi priimek Sager, ki ga srečamo 1501 na Praprotnem, kjer sta bila tedaj naseljena dva kmeta tega imena.

Krojaško obrt v podeželju nakazujejo samo priimki. Tako se omenja 1428 na Trnju pri Škofji Loki Niclas Sneider,⁴⁰ medtem ko srečamo v urbarju 1501 razne Schneiderje v najrazličnejših delih gospostva (kmet v Javorjah, v Gorenjem Vrsniku, v Binklju, kajžar v soriški župniji).

Sodeč po sicer nekoliko pretiranih izjavah loških meščanov je bilo čevljarstvo proti koncu 15. stoletja v loškem podeželju izredno močno razvito, saj naj bi bil po teh besedah skoraj v vsaki vasi po en čevljar, po nekje sta bila celo po dva.⁴¹ Čevljarsko obrt nakazuje tudi priimek Schuster, na katerega naletimo tod 1501 v devetih primerih. Tako sta se pisala posestnika v Virmašah in v Stražišču, tega imena je bil kmet v Gorenji vasi v Poljanski dolini ter kajžar v žirovski županiji, enako pa tudi kmet na Bukovici in v Spodnjih Danjah, kjer se je tako pisal tudi nek rovtar, ter dva kajžarja v soriški županiji.

Tudi lončarsko obrt lahko ugotovimo le s pomočjo priimkov. Ime Hafner najdemo že 1396 na kmetiji v Stražišču,⁴² medtem ko sta se 1501 tako pisala dva kmeta v Stari Loki oziroma v Virmaših, kajžar pri Sv. Duhu in neki posestnik v Dorfarjih.

Na kolarstvo kaže priimek Wagner iz 1501 (kmet v Žabnici in posestnik v Stražišču), na brivsko obrt pa ime Writber, ki ga srečavamo 1501 po Selški dolini (tovornika na Studenem in Rudnem, kmet na Rudnem, tovarnik na Jamniku, kmet v Podblici).

Nekaj več podatkov je na razpolago za sodarstvo, ki mu je tedanje gospodarsko življenje postavljalo vsekakor precejšnje naloge. Saj je bilo na Sorškem polju vsaj v 12. stoletju nedvomno razširjeno pivovarništvo, v okolici Škofje Loke in na Šmarjetni gori pa več stoletij vinogradništvo; še

večja potrošnja je bila v zvezi s tovarništvom, ki je bilo na loških tleh zelo živahno skozi dolga stoletja. Že urbar iz 1291 omenja v Stari Loki sodarja, ki je užival dve hubi, za kar je moral oskrbeti gospostvu letno po 20 novih tovarnih sodčkov, obenem pa je bil dolžan gospostvu popravljati pri tovarjenju poškodovane sode.⁴³ Leta 1501 sta bili ti dve hubi še vedno v rokah obrtnikov te vrste, le da je bil na vsaki naseljen po en sodar; vsak od njih je tedaj moral dajati gospostvu letno le po pet tovarnih sodčkov. Da pa je bilo sodarstvo tudi sicer razširjeno v loškem podeželju, kaže tako priimek Sodar, ki ga dobimo 1501 na kmetiji v Javorjah in na Logu pri Nemiljah, kakor tudi ime Pinter, ki ga srečamo na kmetiji v Virmaših in kajži pri Sv. Duhu.

Prav tako je mogoče ugotoviti v loškem podeželju tudi *gostilničarstvo*. Iz urbarjev 1291 in 1518 se da razbrati, da je gospostvo tedaj to gospodarsko panogo dokaj omejevalo, saj je omenjeno pri poljanski županiji, da smejo ondotni podložniki točiti pijačo samo s posebnim dovoljenjem, sicer jih čaka kazen v višini ene marke.⁴⁴ Vendar kažejo podatki iz računskih knjig, da je gospostvo dobivalo od gostiln prav čedne zneske (1596/7: 31 1/2 mark 40 denarjev;⁴⁵ 1457/8: 29 mark 28 denarjev⁴⁶). Ker je v teh virih ustrezen dohodek omenjen le sumarno, ni mogoče lokalizirati takratnih gostiln. Toda če pritegnemo podatke iz urbarja 1501, ko je sicer gosposčinski dohodek te vrste padel na približno 25 mark, vidimo, da je bilo tedaj gostilničarstvo razvito predvsem v večjih središčih, tako v Stari Loki (2 marki) in Bitnju (3 marke) in ob tovarniških smereh (v selški županiji 9 mark 21 denarjev; v poljanski 7 mark 8 denarjev; v hotaveljski 1 1/2 marke 20 denarjev). Gostilničarstvo je gospostvo tedaj podpiralo, saj so bili gostilničarji celo oproščeni mitnine, kolikor je šlo za predmete lastne uporabe.⁴⁷

V podeželju srečavamo 1501 tudi *godce*, kakor izpričuje priimek Godatz za kmeta v Zaprevalu in kajžarja v Dolenji vasi. Enako pa razodeva godca tudi priimek Pheyffer (= piskač), kakor so se pisali 1501 posamezniki v najrazličnejših delih gospostva (posestnik v Stražišču, kmet v Dražgošah pri Cerkvi, v Dražgošah na Pečeh, v Kališah, Sorici, Krnici pri Stari Oselici).

Razvoj obrti v podeželju pa ni potekal brez trenj. Medtem se je namreč vse bolj razvijala Škofja Loka, ki se omenja 1248 prvič kot trg, a jo že 1274 srečamo kot mesto. Z meščansko naselbino se začenja spreminjati tudi gospodarski ustroj loškega gospostva v smeri delitve dela. Kajti jedro mestnega prebivalstva so tvorili obrtniki, ki jim je bila obrt glavni poklic. Ker so bili mestni obrtniki navezani prvenstveno na odjemalce v mestu in sosednjem podeželju, so nujno težili k temu, da čim bolj omeje obrt na kmetih. S tega vidika je treba motriti razmerje med mestnimi in podeželskimi obrtniki, za katero je značilno trenje, ki je trajalo dolga stoletja. Osvetlitev teh odnosov pa bo predmet posebnega članka.

Kratice

DAS = Državni arhiv Slovenije, Ljubljana. — f.knj. = fevdna knjiga. — Fra = J. Zahn, Codex diplomaticus austriaco-frisingensis, zbirka Fontes rerum austriacarum, II, 31, 35, 56, 1870—71. — Heck, Frsg. = Heckenstallers Frisingensia. — HM = Hauptstaatsarchiv, München. — KM = Kreisarchiv, München. — MM = Metropolitanarchiv, München. — rk = računska knjiga.

1. Fra 56, str. 168—246. — 2. HM-Freising Hochstift III. A/5, No. 41 b; DAS. — 3. HM-Freising Hochstift III. A/4, No. 69. — 4. HM-Freising Hochstift III. A/4, No. 70. — 5. MM-Heck. Frsg. 8°-fasc. 59—63. — 6. Fra 51, št. 37, str. 37. — 7. Urbar 1291, Fra 56, str. 188, 228. — 8. Fra 56, str. 15. — 9. J. Zontar, Platnarstvo in sitarstvo v loškem gospostvu v 18. stoletju, Loški razgledi III, 1956; I. Mohorič, Skofjeloško platnarstvo in njegov zaton, Loški razgledi II, 1955. — 10. Fra 56, str. 12. — 11. Rk. f. 10. — 12. KM-HL 4, fasc. 49, št. 574. — 13. Fr. Stele, Ikonografski kompleks slike »Svete Nedelje« v Crngrobu, Razprave Slovenske akademije znanosti in umetnosti, filozofsko-filološko-historični razred II, Ljubljana 1944, str. 401 sl.; E. Cevc, Etnografski problemi ob freski »Sv. Nedelje« v Crngrobu, Slovenski etnograf III—IV, 1950/1951, str. 180 sl. — 14. P. Blaznik, Popis kmetij na ozemlju loškega gospostva leta 1510, Loški razgledi V, 1958. — 15. Fra 56, str. 170. — 16. MM-Heck. Frsg. 8°-fasc. 63, f. 145 iz 1495. — 17. Fra 56, str. 181. — 18. J. Gašperšič, Loški žebliji in žeblijarji, Loški razgledi IV, 1957, str. 57/8. — 19. P. Blaznik, Kolonizacija Selške doline, str. 71—74. — 20. Rk. f. 10' — 21. HM-Freising Hochstift, fasc. 137. — 22. DAS-f. knj., f. 1. — 23. DAS-f. knj., f. 48'. — 24. DAS-urbar, f. 90'. — 25. Prim. J. Gašperšič, o. d., str. 57. — 26. DAS-f. knj., f. 48'. — 27. P. Blaznik, Kolonizacija Selške doline, str. 74. — 28. MM-Heck. Frsg. 8°-fasc. 62, f. 154 iz 1490. — 29. DAS-urbar 1501, f. 201. — 30. Fra 55, št. 711, str. 305/4. — 31. HM-Freising Hochstift, fasc. 140. — 32. HM-Freising Hochstift, fasc. 155, 156. — 33. HM-Freising Hochstift, fasc. 137. — 34. P. Blaznik, Kolonizacija Selške doline, str. 74. — 35. DAS-f. knj., f. 48'. — 36. DAS-urbar 1501, f. 90'. — 37. Prim. J. Gašperšič, o. d., str. 58/59. — 38. HM-Freising Hochstift, fasc. 138. — 39. Fra 55, št. 695, str. 286/7. — 40. DAS-f. knj., f. 57. — 41. KM-HL 4, fasc. 45, št. 271. — 42. Rk. f. 11. — 43. Fra 56, str. 176. — 44. Fra 56, str. 198. — 45. F. 10'. — 46. F. 7'. — 47. DAS-urbar 1501, f. 202.

Zusammenfassung

VOM LÄNDLICHEN GEWERBE IM GEBIETE VON SKOFJA LOKA
BIS ZUM BEGINNE DES 16. JAHRHUNDERTS

Das ländliche Gewerbe entstand und faßte die ersten Wurzeln im Zeitalter der vorherrschenden wirtschaftlichen Autarkie. Als sich die städtische Siedlung Skofja Loka ausbildete, kam es zwar diesbezüglich mehr und mehr zu einer Arbeitsteilung, doch hielten sich einige alte Gewerbe auf dem Lande noch weiter und vorvollkommenen sich. Besonders stark waren vertreten das Müller- und Webergewerbe, die Käsebereitung und die Eisengewerbe. Letztere erlebten einen großen Aufschwung durch die Tätigkeit der Friauler Hammergewerke in der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts. Im Laufe der Zeit gewannen das Weber- und Eisengewerbe an Ausmaß und Bedeutung und überragten stark den lokalen Charakter.